

A MUNKA ÜNNEPE UTÁN...

A Munka Ünnepe a Wikipédia ezt jegyzi „A munka ünnepe (eredetileg, és a volt szocialista országokon kívül mindig is a munkások ünnepe) a nemzetközi munkásmozgalmak által kiharcolt, minden év május 1-jén tartandó ünnepség, hivatalos állami szabadnap, mely a munkások által elért gazdasági és szociális vívmányokat hivatott megünnepelni. Május 1-je hasonló tartalommal katolikus ünnep is, Munkás Szent József, a munkások védőszentje tiszteletére. (Az ugyanerre a napra eső kereszténység előtti európai pogány ünnepek, mint például a Beltane, vagy a hagyományok, mint a májusfa állítása, más eredetűek és tartalmúak.)

Én a Munka Ünnepe az azt jegyzem Kedves Olvasóim felé, hogy íme a sokadik gondolatficam, amit elkövetünk valami feltétlen pozitív tartalmú gondolattal: addig-addig csavargatjuk, hol *jobbra* – hol *balra*, míg egy teljesen közhelyesen hangzó hangzatos valamit nem kapunk. No, de nézzünk a metafizikai hátteret:

– **Mózes** példája:

„...Midján papjának a **juhait legeltette**. (...) Ott megjelent neki az Úr anyyala tűz lángjában egy csipkebokor közepéből.” (2Móz 3. 1)

– **Buddha** példája:

„A **herceg** rangjának megfelelő életet élt, majd...” (Sankara)

– **Lao-ce** példája:

Csu fejedelemség Li Csou fejedelmének könyvtárában volt **hivatalnok**, mígnem... (Tökés F.)

– **Jézus** példája

„Avagy nem ez-é az az **ácsmester**, Máriának a fia, Jakabnak, Józsnak, Júdásnak és Simonnak pedig testvére?” (Mk 6.3.)

– **Pál** példája

„És mivelhogy azonféle míves vala, náluk marada és dolgozik vala. Mesterségökre nézve ugyanis **sátorcsinálók** valának.” (ApCsel 18.3.)

– **Mohamed** példája

– „25 éves korában egy gazdag kereskedő özvegyének **üzletében dolgozott** (Wellhausen)

– **Hamvas Béla** példája

„**Könyvtáros** voltam, de soha a társadalom hasznos tagja nem voltam...” (H.B. Interview)

– **Bulányi György** példája

„A börtönből 1960-ban amnesztiával szabadult, ezután **szállítómunkásként** kereste kenyerét, s mellette kitarlóan dolgozott alapművén, mellyel a '60-as évek végére készült el.” (www.bokorportal.hu)

Ezek a példák talán azt szemléltetik, hogy nagyra becsült Elődeinknek volt egy „tisztességes” munkája, szakmája, hivatása (juhász, herceg, hivatalnok, ácsmester, sátorkészítő, üzletember, könyvtáros, szállítómunkás), és volt egy olyan szellemi tevékenysége, amit munkának nevezhetünk ugyan, de a mindenkori hatalom szemében ezek nem nevezhetők tisztességesnek. Majdnem Mindnyájuknak meg is lett érte a megérdemelt jutalma.

Így a (munka)ünnepi hangulatban még egy név kívánczik ide: Simonyi Gyuszáé, aki a *Töprengések a bérmunkáról* című remek tanulmányával beírta magát a Bokor szellemtörténetébe. (Ugyan most más srófra jár az agya és szeretne kiiratkozni eme történetből, s egy jó kis magyarságfogyásnak tapsolna, ám remélhetően a magyar anyákban nem talál ehhez a Szerzőnk asszisztenciát!) De a TAB a munka vonatkozásában a helyén van. Előljáróban bevezeti a „két termelési rendszer” fogalmát: „Egyes termelési rendszer”-nek (1. trsz.) mondjuk a fizetőképes kereslet és a bérmunkaerő egymásratalálásának bonyolult, világméretű szervezetét. Ez az, amit a hétköznapi beszédben munkának mondunk. A fogalomzavar elkerülése érdekében a továbbiakban bérmunkaként emlegetjük.

A „kettes termelési rendszer”-ben (2. trsz.) pedig a fizetőképtelen emberi rászorultság találkozik a szolgálatkészséggel. Ez a tevékenység a szolgálat.

Miért fontos ez a megkülönböztetés? Az első a természetes önfenntartásunk, a társadalomban kialakult munkamegosztásnak megfelelő (elvileg igazságos) adok-kapok. A második viszont egyoldalú adás. Fontos a megkülönböztetésük, mert hajlamosak vagyunk a becsületes bérmunkánk alapján kereszténynek hinni magunkat, Isten viszont nem elégszik meg a bérmunkával, hanem elsősorban szolgálatra hív:

‘Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne hívd meg barátaidat, sem testvéreidet, sem rokonaidat, sem jó módú szomszédaidat, nehogy visszahívjanak és viszonzozzák neked. Ha vendégséget rendezel, hívd meg a szegényeket, bénákat, sántákat, vakokat. S boldog leszel, mert nem tudják neked viszonzozni. De az igazak feltámadásakor megkapod jutalmadat!’ (Lk 14,12-14)

Bizonyos feltételek megléte esetén szolgálat lehet a bérmunkaidőben, bérmunkahelyen végzett tevékenység is. A „fizetőképtelen” igény ugyanis nemcsak azt jelentheti, hogy nincs elég pénze rá az igénylőnek, hanem azt is, hogy az igény olyan természetű, hogy nem lehet pénzzel megfizetni (pl. a beteg a pénzével csak a gondoskodás külső megnyilvánulásait tudja kiváltani, az ápolónő őszinte, belülről fakadó szeretetét igényelve a beteg „fizetőképtelen”).

Tehát a 2. trsz. megjelenhet az 1. trsz. munkahelyein és munkaidejében is, ha a bérmunka által kielégítendő igény egyrészt emberi (ennek jelentését lásd alább), másrészt pénzzel megfizethetetlen természetű.

Amikor a dolgozó beleviszi a bérmunkájába ezt a megfizethetetlen természetű többletet, amely nélkül nem lenne kevesebb a fizetése és amely nélkül nem lenne megoldva a feladata, akkor a bérmunkahelyén és bérmunkaidejében részben szolgálatot végez."

Ezután az evangéliumi „munka” definíciót a KIO egzegézise alapján kapjuk:

„Az anyagi javakat nem szabad keresni. Az Anyagi Javak az Isten ellenlábasa (52. num. a. pont). A munka a Teremtés könyvében még sors és szenvedés, Jézus azonban felüdítést ígér alóla, egy másik, könnyű és hasznos ígát, embernek való tevékenységet (b. pont). Ez a felüdítés akármilyen technikai, tudományos, gazdasági szinten lehetséges. Jézus a maga, Atyja és tanítványai tevékenységét más szóval jelöli, mint az anyagiakért fáradozást. (A KIO a fogalomzavar elkerülése érdekében az "ergon" szócsaládot a "mű, munkálkodni" szavakkal, a "kopos" szócsaládot viszont a "munka, dolgozni" szavakkal fordítja.) Az elvesző kenyérért való fáradozásnak Jézus fölébe helyezi az örök életért való tevékenykedést ("Ne...! Hanem...!" Jn 6,27). Fáradozni csak az Országért, keresni csak az Országot szabad - ez feltétele a fölüdítésnek (c. pont).

A teremtéskor kapott két feladat: uralkodni a világon és szeretni az embertársat. Ehelyett a történelem: uralkodás a világon és az embereken a haladás nevében. Ezt a szeretet helyetti gazdasági haladást Jézus Mammonnak nevezi. Az ember a haladásmítosz miatt nem halad. Jézus útján elérné a haladást is (d. pont). "Nemcsak kenyérrel...": az ember Isten-igényű lény. Jézus alapvetően annak elkötelezettje, hogy az embernek ez utóbbi igényét szolgálja. Az éhezőt megetetni: ez szolgálja az éhező Isten igényét is (Mt 25). De a sokat-bírní-akarás szennyessé tesz Isten előtt (Lk 12,15). Nem lehet két úrnak szolgálni. Ha Istent szeretni akarjuk, gyűlőlnünk, megvetnünk kell a Mammont, a Pénzt (Mt 6,24; Lk 16,13) (e. pont).

Isten nem a termelői tevékenységünket, becsületes munkánkat kéri számon az utolsó ítéleten. Aki csak ezt viszi oda, az esztelen. Állapotbeli kötelességeink teljesítésével még nem Istenben gazdagodunk (Lk 12,15-21), sőt ha ez elfoglalja az életünket, akkor ellenére van (53. num. a. pont). Nem szabad gondban lennünk társadalmi rang, étel, ital, ruházat, a jövő - azaz az életünk miatt (b. pont). A gond a kicsiny hit, a bizalomhiány. Az Atya adja az életfeltételeket és a munkaképességet. Gondban lenni az anyagiakért olyan, mintha a növények nem elégednének meg az asszimilációval, hanem dolgozni próbálnának (c. pont). De az Atya gondoskodásának feltétele: keressük az Országot! Ennek lesz mellékterméke a "többi mind". Ha viszont az anyagiakat keressük - amit a pogányok tesznek -, akkor éhínség lesz. Hit és remény nem fér össze a gonddal (d. pont).

A tudomány is, a termelés is jórészt a hatalomgyakorlást szolgálja (128. num. a. és b. pont). Az elosztás igazságtalan az országokon belül is és nemzetközileg is. A helyzet fenntartására fegyverkeznek a gazdagok, a helyzet megfordítására fegyverkeznek a szegények (c. pont). A munka tehát egyrészt a kiváltságosakat szolgálja, másrészt az igazságtalanságot fenntartó fegyverkezést szolgálja, harmadrészt saját eredményeinek sírját is ássa egyben (d. pont). Tehát semmiképpen sem elég csupán dolgozni, hiszen egyrészt Isten többet bízott ránk, másrészt az emberiség java többet kíván. A munkaviszonnyal még nem teljesítettük a szolgálat parancsát. Nem hihetünk a haladásmítosznak, amely a munka és a fegyverkezés következményeként ígéri a jólétet és a békét. Még akkor sem hihetünk ennek, ha nyilvánvalóak lettek történelmi bűneink és elavulttá azok a haladás-ígéret, amelyekkel azonosultunk. Nekünk csak sorsunk a munka, de nem rendeltetésünk (e. pont).

A munka nem adás és nem vevés, hanem szerzés (egyedül vagy kollektíven). Mít ér, ha az egész világot megszerzem is, ha lelkem kárát vallja? (129. num. a. és b. pont) Ha nincs lehetőségünk kedvünkre való munkához, akkor is rendesen kell dolgozni. De csak annyit, amennyi a megélhetésünkhöz szükséges. A munka részben hivatássá is lehet, ha lehetőséget nyújt szolgálatra (olyan jótettekre, amelyek nélkül nem lenne kevesebb a fizetésem) és apostolkodásra (b. pont). A mi dolgunk az adás, de nem gondunk az, hogy miből adjunk. A mennyei Atyának segítünk, szétosztjuk, amit ad. Csak az utasíthatja el a haladás-mítoszt, aki vállalja az adástörvényt! (c. pont)"

Az Evangélium „gyakorlata” szempontjából a helyzet paradox: igazán az evangélium csak „munkanélküliként” és „hajléktalanként” hirdethető, képviselhető. Mint amilyen munkanélküli és hajléktalan volt Jézus. Napjainkra a munka világán belül sikerre, karrierre, taposásra, fúrásra, nyalizásra, könyöklésre vágyunk, diagnosztizálható a függő viszonyunk a munkával – „work-alcoholic” állapotban vagyunk.

Ennyit az ünnep margójára, talán nem túl ünneprontó módon!